

Γλωσσικά εργαλεία από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Μια προσωπική μαρτυρία για το τί σημαίνει στην πράξη «γηράσκω αεί διδασκόμενος»

Κλειώ Μπενέκου

• [LinkedIn](#)

Χημικός, στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Τα Ελληνικά στην πολύγλωσση Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ελληνική γλώσσα είναι μια από τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από το 1981 που η Ελλάδα εντάχθηκε επίσημα στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα επίσημα κείμενα της Ένωσης (όπως π.χ. πράξεις της νομοθεσίας, η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) δημοσιεύονται στις 24 επίσημες γλώσσες, δηλαδή και στα Ελληνικά. Επιπλέον, για να εξασφαλίζεται ασφάλεια δικαίου για τους Ευρωπαίους πολίτες, όλες οι γλωσσικές εκδόσεις της νομοθεσίας είναι ισοδύναμες, ανεξαρτήτως της γλωσσικής έκδοσης του κειμένου.

Για να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της ισότιμης μεταχείρισης όλων των επισήμων γλωσσών, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα διαθέτουν καλά στελεχωμένες μεταφραστικές υπηρεσίες που αξιοποιούν πολυάριθμα ψηφιακά εργαλεία και έχουν αναπτύξει και μεθόδους υιοθέτησης, καταγραφής και διάχυσης της σχετικής επιστημονικής και τεχνικής ορολογίας

που χρησιμοποιείται στα ενωσιακά κείμενα. Κι αυτό γιατί οι θεματικοί τομείς που καλύπτουν τα κείμενα της Ένωσης είναι ευρύτατοι και πολύ εξειδικευμένοι, όπως π.χ. διαστημική τεχνολογία, χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, φάρμακα και χημικές ενώσεις κ.ά.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι μεταφραστικές υπηρεσίες των θεσμικών οργάνων χρησιμοποιούν εξειδικευμένους ορολόγους και ηλεκτρονικά συστήματα για να οργανώσουν τη συλλογή, επαλήθευση, τεκμηρίωση, καταγραφή και δημοσίευση των όρων που χρησιμοποιούνται στα νομικά κείμενα της Ένωσης. Έτσι επιστήμονες και τεχνικοί που συναντούν έναν ξενόγλωσσο όρο τον οποίο θέλουν να αποδώσουν στα Ελληνικά μπορούν κατ' αρχήν να αξιοποιήσουν την ορολογική βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης IATE (*Interactive Terminology for Europe – Διαδραστική ορολογία για την Ευρώπη*).

IATE το αποθετήριο όλης της ορολογίας της ΕΕ

Η [IATE](#) τροφοδοτείται από όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και καλύπτει όλα τα πεδία δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 24 επίσημες γλώσσες (συν τα λατινικά για τις επιστημονικές ονομασίες φυτών και ζώων). Περιλαμβάνει περισσότερα από 900.000 δελτία και σχεδόν 8.000.000 όρους (από τους οποίους

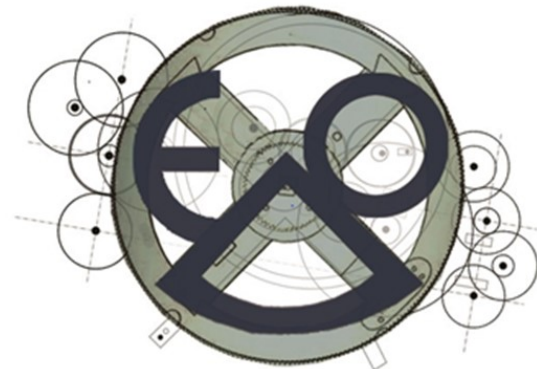
500.000 περίπου στα Ελληνικά).

Κάθε δελτίο της IATE πραγματεύεται μία και μόνο έννοια και περιλαμβάνει, σε όλες τις γλωσσικές εκδόσεις του, τον ορισμό, το θεματικό πεδίο, τους όρους που καλύπτει η έννοια και συγκεκριμένο για τους όρους αυτούς, όλα με πηγές, κατά προτίμηση διαδικτυακές. Δίπλα στον αριθμό του δελτίου συχνά υπάρχει ένα αστέρι που υποδηλώνει ότι το δελτίο είναι Primary (πρωτεύον), δηλαδή πρόσφατο και ελεγμένο, ενώ η αξιοπιστία του όρου δηλώνεται στο σχετικό πεδίο με 1-4 αστεράκια. Το άριστα, τα 4 αστεράκια, το παίρνουν μόνον οι όροι που έχουν τυποποιηθεί από την Ομάδα Τυποποίησης Ορολογίας, την ΟΤΟ. Για τη σωστή ανάγνωση και ερμηνεία ενός δελτίου IATE πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι η ποιότητα των δελτίων είναι εγγυημένη μόνο για τα πρόσφατα δελτία, τα primary. Τα παλιά δελτία που ενσωματώθηκαν στην IATE προερχόμενα από τις χωριστές βάσεις όρων των θεσμικών οργάνων δεν ήταν πλήρη και συχνά δεν περιείχαν πηγές, επομένως δεν είναι αξιόπιστα, ασχέτως του βαθμού αξιοπιστίας που τυχόν αναφέρουν. Χάρη στις άοκνες προσπάθειες των τελευταίων ετών όλων των ορολόγων όλων των οργάνων, και παρά τα όποια προβλήματα, η αναζήτηση στην IATE συχνά δίνει αξιόπιστα αποτελέσματα, μεταξύ άλλων και λόγω του πολύγλωσσου χαρακτήρα της που επιτρέπει στον χρήστη να λαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες για τον όρο που αναζητεί όχι μόνον από το τμήμα του δελτίου που αφορά τη δική του γλώσσα αλλά και από εκείνα των υπολοίπων γλωσσών τις οποίες ενδεχομένως γνωρίζει, συχνά από το αγγλικό δελτίο.

Η **τροφοδότηση της IATE** με αξιόπιστους όρους, ειδικά στην ελληνική γλώσσα, που είναι φτωχή σε διαδικτυακές πηγές σε σύγκριση με τις «μεγάλες» γλώσσες, αποτελεί μόνιμο πονοκέφαλο για τις ελληνόγλωσσες γλωσσικές υπηρεσίες. Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί δύο όργανα ορολογικού προβληματισμού και συντονισμού, ένα

«εσωστρεφές» και ένα «εξωστρεφές».

Το πρώτο όργανο είναι η *Ομάδα Τυποποίησης Ορολογίας (ΟΤΟ)*. Σε αυτήν δεν συμμετέχει το ευρύ κοινό, είναι όργανο συντονισμού σε θέματα ορολογίας στο οποίο συμμετέχουν αποκλειστικά και μόνον εκπρόσωποι όλων των γλωσσικών υπηρεσιών των θεσμικών οργάνων. Οι αποφάσεις της είναι δεσμευτικές, δηλαδή πρέπει να εφαρμόζονται από όλες τις συμμετέχουσες υπηρεσίες και αφορούν κυρίως σημαντικούς όρους με πολιτική βαρύτητα ή που από τη φύση τους χρήζουν τυποποίησης, όπως η ελληνική έκδοση της ονομασίας διεθνών οργανισμών ή συνθηκών.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Το Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας

Το δεύτερο, το «εξωστρεφές» όργανο, είναι το *Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας*, το [ΕΔΟ](#), το οποίο αποτελεί το σημείο συνάντησης των μεταφραστών, των διερμηνέων και των γλωσσομαθών νομικών των θεσμικών οργάνων της ΕΕ με τον έξω κόσμο. Στις πλατφόρμες του τα μέλη συζητούν τους όρους που προβληματίζουν κάποιο μέλος, είτε είναι μεταφραστής, διερμηνέας ή ορολόγος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε είναι εξωτερικό μέλος, δηλαδή επιστήμονας ή ειδικός από Ελλάδα ή Κύπρο.

Στόχος του Δικτύου είναι ο διαμοιρασμός των γνώσεων μεταξύ των μελών μέσω της ανταλλαγής απόψεων και η αλληλοβοήθεια σε θέματα

ορολογίας στην ελληνική γλώσσα και, στο μέτρο του δυνατού, στην κυπριακή διάλεκτο όταν υπάρχουν διαφορές στην απόδοση των όρων στα δύο κράτη μέλη. Τα μέλη προέρχονται από δημόσια ιδρύματα, επαγγελματικές & επιστημονικές ενώσεις, δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, ή είναι επαγγελματίες του κλάδου της μετάφρασης και της διερμηνείας και είτε εκπροσωπούν τον φορέα τους είτε συμμετέχουν σε ατομική βάση. Τα μέλη ενημερώνονται για τις εκδηλώσεις σε συναφή θέματα και μπορούν να συμμετέχουν, εάν το επιθυμούν, στην εκπόνηση ή στην επισκόπηση γλωσσαρίων ή άλλου ορολογικού υλικού, στο πεδίο ενδιαφερόντων και εμπειρογνωμοσύνης τους. (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δομή, τη λειτουργία και τις δραστηριότητες του ΕΔΟ βλέπε τη σχετική [ιστοσελίδα](#)).

Το πιο συναρπαστικό ωστόσο κομμάτι του ΕΔΟ είναι η **Υπηρεσία Επείγουσας Απόδοσης Όρων**. Πρόκειται για τον διαδικτυακό κόμβο συνάντησης των μεταφραστών και διερμηνέων των ευρωπαϊκών οργάνων με τα εξωτερικά μέλη του ΕΔΟ. Συνήθως οι μεταφραστές υποβάλλουν ένα δελτίο με τον όρο που τους απασχολεί και στη συζήτηση συμμετέχουν τόσο οι συνάδελφοί τους μεταφραστές όσο και οι ειδικοί από Ελλάδα και Κύπρο αλλά και κάθε γωνιά της Γης. Η ανταλλαγή απόψεων γίνεται σε βικιομάδες ηλεκτρονικής διαβούλευσης σε έξι θεματικά πεδία που αντιστοιχούν σε έξι θεματικές ομάδες εργασίας: Γλώσσα, Δίκαιο, Οικονομικά, Τεχνολογία, Φυσικοί Πόροι και Χημεία-Επιστήμες Υγείας.

Οι όροι στα υποβαλλόμενα δελτία μπορεί να είναι καινοφανείς όροι για τους οποίους δεν υπάρχει ακόμη εδραιωμένη ελληνική απόδοση, όπως π.χ. το *worklet* που αποδόθηκε ως *εργίδιο*. Ή είναι όροι για τους οποίους υπάρχει ελληνική απόδοση, η οποία όμως δεν θεωρείται ικανοποιητική όπως π.χ. το *edge computing* που υπήρχε ως υπολογιστική αιχμή, υπολογιστική άκρου,

υπολογιστική στα άκρα του δικτύου και, τελικά, επιλέχθηκε η απόδοση *υπολογιστική παρυφών*. Τέλος, μπορεί να είναι όροι γύρω από τους οποίους επικρατεί σύγχυση λόγω πολλαπλών αποδόσεων όπως π.χ. το *cultured meat* που απαντάται ως καλλιεργημένο κρέας και κρέας καλλιέργειας με συνώνυμα το συνθετικό κρέας, το εργαστηριακό κρέας, το κρέας *in vitro* κ.ο.κ. Οι συζητήσεις στις βικιομάδες γίνονται σε καλό κλίμα και συναδελφική ατμόσφαιρα. Συνήθως πρόκειται για αγγλικούς όρους που θέλουμε να αποδώσουμε στα ελληνικά, όμως ενίοτε η φορά είναι αντίστροφη, γίνεται απόδοση όρου από τα ελληνικά στα αγγλικά, όπως έγινε με τον όρο *επακούμβηση* που ζητήθηκε από τη μεταφραστική υπηρεσία του Ελληνικού Υπουργείου Άμυνας και αποδόθηκε ως *nudging*, με τη συμβολή Αγγλίδας συναδέλφου που συμμετέχει στο Δίκτυο.

Η συμμετοχή στις βικιομάδες, όπως και στο ΕΔΟ, είναι δωρεάν και δεν συνεπάγεται οποιαδήποτε υποχρέωση ενεργητικής συμμετοχής με δελτία ή σχόλια. Μπορεί κανείς απλώς να παρακολουθεί τις εξαιρετικά ενδιαφέρουσες συζητήσεις στις οποίες αναλύονται σε βάθος τα μεταφραστικά προβλήματα και παρουσιάζονται χρήσιμες ορολογικές πηγές. Η ειδοποίηση ότι αναρτήθηκε ένα νέο δελτίο ή σχόλιο έρχεται με ηλεκτρονικό μήνυμα, επομένως μπορεί κανείς να παρακολουθεί τη συζήτηση χωρίς καν να συνδεθεί στη βικιομάδα (για τη διαδικασία εγγραφής βλέπε [FINE ΜΕΛΟΣ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)). Για τη σύνδεση με τις βικιομάδες του ΕΔΟ το πρώτο βήμα είναι η δημιουργία λογαριασμού [EU Login](#), ο οποίος δεν χρησιμεύει μόνο για τη σύνδεση στις βικιομάδες του ΕΔΟ, αλλά ως «*υπηρεσία διαχείρισης ταυτοποίησης και πρόσβασης*» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρέχει στους αυτοκαταχωριζόμενους χρήστες πρόσβαση και σε άλλα συστήματα ή υπηρεσίες πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η σύνδεση στο EU Login απαιτεί επαλήθευση δυο

σταδίων, κάτι που επιτυγχάνεται είτε μέσω της αποστολής SMS από το σύστημα στο «απλό» ή μη κινητό μας είτε με χρήση της εφαρμογής EU Login mobile σε «έξυπνη» συσκευή.

Όλοι οι όροι για τους οποίους επιτυγχάνεται συμφωνία στις βικιομάδες, τυποποιούνται ενδεχομένως από την Ομάδα Τυποποίησης Ορολογίας, και τέλος καταχωρίζονται οπωσδήποτε στην IATE με αναφορά στο ΕΔΟ. Πρόσφατα, δημιουργήθηκε και σχετική κλειστή ομάδα στο Facebook ([HELLENIC NETWORK for TERMINOLOGY](#)) στο πλαίσιο της οποίας οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες αλλά και να αλληλεπιδρούν για θέματα ορολογίας.

Το στοιχείο που κάνει συναρπαστικές τις συζητήσεις στο ΕΔΟ είναι το εύρος των πληροφοριών που κατατίθενται, το πάθος των συμμετεχόντων για την ορολογία και το φιλικό πνεύμα κατά την ανταλλαγή απόψεων. Καθένας βάζει το λιθαράκι του και όλοι μαζί χτίζουμε το σπίτι μας, την Ευρώπη της συνεργασίας και της

αλληλοκατανόησης. Τους Λαιστρυγόνες, τους Κύκλωπες και τον θυμωμένο Ποσειδώνα τους συναντάμε καθημερινά, αλλά τους ξεπερνάμε όλοι και όλες μαζί.

Οι απόψεις είναι προσωπικές και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

EU interinstitutional cooperation at its best

The 10 IATE project partners

- European Parliament
- Council of the European Union
- European Commission
- Court of Justice of the European Union
- European Central Bank
- European Court of Auditors
- European Economic and Social Committee
- European Committee of the Regions
- European Investment Bank
- Translation Centre for the Bodies of the European Union

The EU terminology database for any user looking for the right term

- ★ LANGUAGE PROFESSIONALS
- ★ ACADEMIA
- ★ NATIONAL EXPERTS
- ★ PUBLIC ADMINISTRATIONS
- ★ POLICY ADVISERS
- ★ PRIVATE SECTOR COMPANIES
- ★ THE GENERAL PUBLIC

Detailed documentation is available on the homepage. You may send any feedback or questions to iate@cdt.europa.eu.

© Translation Centre for the Bodies of the European Union, 2021. Reuse is authorised provided the source is acknowledged.

iate.europa.eu